

ПРОЗОДИЈСКО-ЛИНГВОКУЛТУРОЛОШКИ ПРИСТУП ДВОСЛОЖНИМ ИМЕНИЦАМА ТУРСКОГ ПОРЕКЛА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У овом почетном истраживању анализиране су поједине двосложне именице турског порекла у српском језику помоћу ексцерпираних речничке грађе Једномомника Матице српске и онлајн-анкете засноване на асоцијативној анализи како би се, овим прелиминарним истраживањем на мањем узорку, покренуло питање става о томе каква је свест српске лингвокултурне заједнице о њима, као и у којој мери су прозодијски адаптиране двосложне именице турског порекла у вези са стереотипима и предрасудама. Резултати су показали да код једног дела испитаних субјеката постоје предрасуде и стереотипи у вези са двосложним именицама турског порекла, али већина сматра да су именице које су предмет истраживања одомаћене, помало архаичне и имају стилску функцију у језику. Резултат аудитивног теста показао је да акценатски модел *краткоузлазни + дужина* показује колебање чак и у ареалу који важи за узоран када је реч о поштовању стандардне прозодијске норме без обзира што је реч о именицама које се због мањег броја слогова најпре прозодијски на то адаптирају, док дублетни облици следе стандард.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: лексикологија, турцизми, прозодија, акценат турцизама, речи страног порекла, лингвокултурологија, културолошки маркирана лексема

1. Увод

У овом истраживању полази се од става А. Вјежбицке да сви говорници који говоре одређеним језиком имају, осим језика, нешто заједничко што их повезује (Вјежбицка 2014: 3). Такође, указује се и на то да људи који говоре различитим језицима имају различит поглед на свет о некој теми. О томе је писао Р. Бугарски у *Уводу у општу лингвистику* сматрајући да је култура та која образује специфичан оквир у коме су одређена знања о нечему. Говорећи о културној функцији језика, Р. Бугарски напомиње да је језик „visoko vrednovan činilac društvenog života, за који се vezuju snažne kolektivne emocije” (Бугарски 2003: 39). Зато у овом истраживању пажњу ваља усмерити на њих, као и на закључке до којих је дошла И. Глигоријевић у раду *Истраживање етнокултурних стереотипа на примеру стимулуса Турци и Турчин у*

асоцијативном тесту да постоје негативни стереотипи у вези са Турцима¹ како би се видело постоји ли такав став и према појединим двосложним именицама турскога порекла.

Имајући у виду да се стереотипима може приступити на различите начине, занимљивим се чини хипотеза да су двосложне именице турског порекла у српском језику прозодијски адаптиране лексеме па се ово истраживање позива на А. Пецу, који у *Радовима о турцизмима* истиче да турцизми „на своје поријекло могу ponekad ukazivati svojim glasovnim sklopom, ali ne i svojom gramatičkom poseбношћу. Zbog toga nam te riječi i ne smetaju mnogo. Čak ni onda kada za njih imamo i vlastitu riječ. One se u takvim slučajevima javljaju kao sinonimi sa nekim stilskim obilježjima” (Пецо 2007: 309).

2. Теоријски оквир

Немали број аутора писао је о туцизмима, попут Х. Глибановић-Вајзовић (1986), А. Пеце (2007), М. Адамовића (1973), М. Ђинђић (2013), М. Теодосијевић (2011), затим П. Скока (1937–1938), Т. Муфтића (1961) и др. За истраживање вредни пажње су и речници попут А. Шкаљићевог (*Турцизми у српскохрватском језику*), Г. Елезовића (*Речник косовско-метохиског дијалекта*), Вукових речника² или Једнотомника Матице српске са 1418 лексема турскога порекла (тур. / перс. / арп.), од којих је 498 њих двосложних. За потребе овог истраживања анализирано је 75.

М. Ђинђић у раду *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)* говорећи о именовању ових позајмљеница, наводи да њихов број у живој употреби данас „у савременом српском књижевном језику не досеже до броја од 3000” (Ђинђић 2013: 6). Бавећи се термилошким одређењем њиховим, А. Пецо наводи да се оне „kod nas zovu zajedničkim imenom turcizmi”, иако их је подесније назвати *оријентализмима*

¹ И. Глигоријевић наводи да „за нас Турци нису само група, људи и народ који живи у Турској, него и освајачи, ратници, они под чијим смо ропством били пет векова и носиоци многих негативних особина” (Глигоријевић 2020: 143), док *Турчин* садржи мање афективне конотације те да уместо очекиване историје доминира физички изглед” показујући слојевитост турског етноса, у који су „уткани и различити вредносни ставови и судови – пре свега они који се односе на хигијену, однос према другима, степен развијености, начин испољавања емоција и карактерне црте” (Глигоријевић 2020: 143).

² Вукови речници имају око 1/9 турцизама, тачније, М. Поповић у раду *Памтљивек, Српски рјечник Вука Ст. Караџића* наводи 1250 турцизама у првом издању речника, односно 3700 у другом. Њихов број већи је у Шкаљићевом речнику (8742 израза и 6878 појмова) па М. Ђинђић наводи да је то очекивано јер он обухвата народне говоре и књижевна дела Босне и Херцеговине, где је ислам доминантнији него у Србији, али не обухвата нпр. „известан број турцизама из јужне Србије” (Ђинђић 2013: 6). Имајући у виду све наведено, М. Ђинђић указује да је најпре важно турцизмима одредити коначни статус у савременом српском језику.

што би „više odgovarao njihovom stvarnom porijeklu, ali je onaj prvi već ustaljen i nema potrebe da se mijenja” (Пецо 2007: 10). И према Т. Муфтићу у раду *О арабизмима у српскохрватском језику*, назив *турцизам* је оправдан пошто је највећи број позајмљеница из арапског и персијског језика „и паš језик примљен управо посредством турског језика” (Муфтић 1961: 5). У раду М. Ђинђић, такође, користи се *турцизам*, под којим ауторка подразумева реч која је „пореклом турска или која је посредством турског језика дошла у наш језик из неког другог језика, најчешће арапског, персијског, грчког и сл.” (Ђинђић 2013: 15) искључујући „хибриде са словенском основом и турским формантом” (Исто: 5).

Према А. Пецу турцизми се „јављају само као ознаке појединих предмета или појмова, али не и као носиоци читавих мисаоних сјелина” (Пецо 2007: 306) па су зато за ово истраживање релевантне само именице турскога порекла пошто „није нимало чудно што је и прозодијска одлика ових ријечи, у највећем броју случајева, усуглашена са прозодијом језика примаоца, односно говора у коме се те ријечи данас налазе” (Исто: 304). Стога, за ово истраживање важним се чини питање постоји ли узрочно-последична веза између прозодијске адаптираности двосложних „ознака појединих предмета и појмова” и централног појма лингвокултурологије – стереотипа који је део наивне слике света.

Као језички феномени, стереотипи су у књизи *О профилисању појмова с тачке гледишта когнитивне етнолингвистике* дефинисани као „слике предмета формиране у одређеним друштвеним оквирима искуства, које одређују шта предмет јесте, како изгледа, како дејствује, како га третира човек” (Бартмињски 2019: 13). Лингвисти лублинске школе сматрају да они могу бити не само негативно аксиолошки оцењени, тј. са предрасудама, већ и позитивно па ово прелиминарно истраживање треба да покаже има ли и једних и других.

3. Методологија

Истражујући ову тему, делимично по узору на методологију руског лингвокултуролога Н. Гољева,³ као целисходна, у овом истраживању, показала се онлајн-анкета где су корисници друштвене мреже Фејсбук одговарали на

³ Захваљујући *Речнику природе* (руски речник бионима и фитонима), Н. Гољев дао је одговор на питање које „информације носи руска реч, који садржај са њом повезује просечан говорник руског језика” (Гољев 2011). Основна карактеристика његовог речника је антропоцентричност и вишедимензионалност. Он је, помоћу шест типова питања дескриптивном методом, од испитаника тражио асоцијате на задате стимулусе, прве фразе која испитаницима падају на памет, одговоре на питање који се предмети и појаве могу именовати следећим речима, зашто је појава на коју указује следећа реч названа на овај начин, и које речи испитаницима падају на памет када чују следеће речи.

питања. Током неколико дана, колико је трајало истраживање, анкету је попунило 170 испитаника, од којих је 144 (84, 7%) било жена и 26 (15, 3%) мушкараца. Највише испитаника било је старости од 44 до 56 година, њих 70 (41, 2%), а затим следе испитаници од 31 до 43 године, 50 њих (29, 4%) па студенти, њих 32 (18, 8%), док је најмање било пензионера, 18 (10, 6%). Арелно, највише испитаника било је из Београда (27,6%), а затим из Војводине (26, 5%). Из западне Србије било је 15, 9%, а из централне Србије 14, 1%. Јужна Србија имала је 14, 1% субјеката, а најмање њих било је из источне Србије (1, 8%). Ниво образовања испитаника није био обухваћен овим истраживањем. Када је реч о дијалекатском пореклу, већина испитаника припада шумедијско-војвођанској и источнохерцеговачкој зони, док су испитаници чији говор карактерише један акценат, односно два, у мањини.⁴ У овом прелиминарном истраживању није испитивана дијалекатска ситуација говора испитаника ареала Србије јер се пажња усмерила само на поједине двосложне именице турскога порекла у српском језику из угла лингвокултурологије.

Упитник су чиниле три групе питања у вези са двосложним именицама турскога порекла у српском језику у оквиру асоцијативног теста, упитника упоредне анализе употребе фреквентних двосложних именица турског порекла са синонимним именицама домаћег порекла, као и аудитивног теста где је проверавана прозодијска адаптираност фреквентних именица које су предмет истраживања потврђујући или демантујући аудитивни запис. Посебно важна била су питања у вези са ставом о турцизмима у српском језику, као и да ли су их поједини примери наведених лексема изненадили када је реч о етимологији имајући у виду њихову фреквентност употребе у српском језику и познату семантику.

Асоцијативни тест показао се погодним јер је на основу амбивалентних ставова о теми, методом слободних асоцијација, као и података у асоцијативним речницима (АРСЈ и ОАРСЈ) могуће реконструисати свест српске лингвокултурне заједнице у вези са циљевима истраживања указујући

⁴ Према А. Пецу (1991), говори шумедијско-војвођанске зоне „имају четвороакценатску ситему и standardnu deklinaciju. Мада и у границама ових говора могу постојати акцентолошка неподударанја у акцентовању појединих речи, или целих категорија, свим овим говорима заједничко је постојање двaju акцената silazne и двaju акцената uzlazne prirode” (Пецо 1991: 154), али се „у начелу чувају дужине у postakcenatskoj poziciji” (Исто: 155), иако се среће појава да се оне губе „нарочито у slogovima који не dolaze neposredno iza акцентованог sloga. Ова појава, уз то, може зависити како од природе акцентованог sloga, тако и од tempa govora” (Исто: 155). Источнохерцеговачки говори су, према А. Пецу, са акцентуацијом „onoga tipa која је била својствена Vuku, коју је дао Vuk у свом Рјечнику, коју је систематизовао Ђ. Даничић у својим Српским акцентима” (Исто: 166). Ипак, наводи А. Пецо да „се и у standardnom jeziku могу javiti са silaznim акцентом ван prvoga sloga ... иако није необичан и повучени акценат”. Зато, „sasvim је природно, наћи на низ акценатских неujедначености” (Исто: 167).

тако на тенденције у вези са темом, имајући у виду број испитаника обухваћених овим истраживањем и обим корпуса.

4. Дискусија

4.1. Анализа асоцијативног упитника појединих двосложних именица турског порекла у српском језику

Асоцијативним тестом биле су обухваћене двосложне именице турскога порекла за које се може тврдити да потенцијално могу указати на стереотипе и предрасуде попут: *вашка*, *инат*, *отрак*, *фитиљ* и *џева*.⁵ Субјекти су, наводећи прву асоцијацију на задате стимулусе, имали разноврсне асоцијате, а анализа показује да се у мањој мери срећу стереотипне реакције на задате стимулусе.

4.1.1. На стимулус *вашка*, најфреквентнији очекивани асоцијати који у себи не садрже стереотипе били су *коса* (41) и *буба* (25) / *буха* (1) / *бува* (5). Према ОАРСЈ, реакција *ваши* дата је на стимулус *коса*, док реакција *вашке* среће се на стимулус *уши* (39) и *Цигани*, *Хрвати* (1). Опадајући фреквентни низ чине и негативно маркирана лексема *гњида* (14), која, поред примарног значења у Једнотомнику Матице српске, означава и ‘особу лошег карактера, безвредну одвратну особу, гада и ништарију’. Истраживање показује и да су субјекти на задати стимулус одговорили истим асоцијатом па отуда *ваши* (6) / *вашка* (3) / *уши* (5). Према Једнотомнику, лексема *уш* означава и ‘неваљалца, ниткова’ па овај асоцијат садржи стереотип. Затим следи асоцијат *инсект* (14) па *паразит* (7), који, према Једнотомнику, фигуративно означава и ‘оног ко живи од туђег рада, живи на туђ рачун, ленштина, нерадник’. Културолошки је маркирана лексема турског порекла *џукела* (2), за коју П. Скок у *Етимологијском рјечнику* наводи да је циганског порекла и да је ‘pogrdna riječ za čovjeka i psa’⁶ и негативно је обојена. Затим следи асоцијат *сиrotиња* (2), а *пас*, *уљез*, *гамад* (1) и део фразеолошке јединице *обашка* (1), који су на дну скале.⁷

⁵ Асоцијативни речници (АРСЈ и ОАРСЈ) немају примере *фитиљ* и *џева*, док се *инат* среће у АРСЈ, а остали примери у ОАРСЈ.

⁶ Извори су сагласни да лексема *џукела* фигуративно означава ‘ниткова, хуљу’, односно ‘отрчану сеоску псину’. Дијахроно посматрана, ова културолошки маркирана лексема означава исто што и лексема *калаштура*, коју Б. Божиновић у *Речнику сродних санскртских и српских речи* наводи будући да им је корен исти и означава ‘обману, узимати у зајам и не мислити враћати’.

⁷ Према руском *Речнику природе* Н. Гољева (2011), лексема *вашка*, као и свих 480 стимулуса од А до М, посматрана је из угла значења, асоцијација, фраза, сазвучја, етимологије и именовања објеката. Ова лексема, сматра Гољев, ‘изгледа као псовка или комбинација звука

4.1.2. Лексему *инат* наводе оба асоцијативна речника, а према истраживању фреквенцијски низ садржи следеће асоцијате: *пркос* (40), *Србин* (14) / *српски* (5) / *Србија* (4), *тврдоглавост* (23), *контра* (6), *понос* (4), док *Турци* (2) / *Турска* (1) показују маркираност и обресе културолошкога наслеђа. Затим следи *бес* (3), прецедентна имена *Новак Ђоковић* (2) / *Марко Краљевић* (2), турцизам *намћор* (2) и *терати по свом* (2). Резултати АРСЈ, такође, наводе најфреквентнији асоцијат *пркос* (144) па затим следе *тврдоглавост* (69) и *Срби* (32), а међу последњим асоцијатима у овом речнику су *Турци* (1), мада ОАРСЈ наводи да су на реакцију *инат*⁸ први стимулуси *Срби* (13) па *бунт* (7) па *српски* (5), а *Турци* / *Турска* се не наводе.

4.1.3. Лексему *ортак* бележи ОАРСЈ на стимулусе *пријатељ* (3), *наркодилер* (2), *Канада*, *подришка*, *сељак* (1), а реакција у множинском облику (*ортаци*) јесте *Бошњаци*, *рођаци*, *слога* (1). Турцизам *ортак* акценатски је дублет и означава ‘улагача капитала, односно сарадника у заједничком послу или предузећу (у односу на остале учеснике)’, односно ‘саучесника у недозвољеном, непоштеном послу’⁹. Истраживање показује да је најфреквентнији асоцијат на задати стимулус био *друг* (72) / *другар* (33) те да није негативно маркиран и не садржи стереотип. Затим следе социјално раслојени *пајтос* (4) / *пајташ* (1), као и синоними *брат* (4) / *буразер* (1). Према Шестотомнику, *буразер* припада нестандардној лексици па може да означава и ‘фам. друга, пријатеља’ и не садржи негативну конотираност, иако је стилски маркиран. Затим следе *сарадник* (3), а на крају су *саучесник*, *кум*, *заједничка кобила*, *мафија* и *мој отац* (1). Фреквентност асоцијата показује да један део субјеката *ортака* види као пријатеља са којим може и заједнички пословати, док мањи део њих у њему види ‘саучесника у недозвољеном, непоштеном послу’.

због које желите да псујете када вас уједи’ (Гољев 2011). Редослед асоцијата на стимулус у руском језику изгледа овако: *волосы* 9; *паразит* 8; *блоха*; *грязь* 7; *вши* 6; *чесотка* 4; *блохи*; *болезнь*; *мерзость* 3; *гнида*; *голова*; *микроб*; *насекомое*; *отвращение* 2; *аккуратность*; *антисанитария*; *блошка*; *блошь*; *букашка*; *в голове*; *волос*; *вошка* ...

⁸ М. Ђинђић у раду *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)* анализирајући корпусну грађу речника наводи да је ова лексема одомаћена и са 634 потврде у корпусу. Творбено, занимљиве је структуре и садржи мноштво суфикса попут *-љив*, *-ње*, *-ица*, *-ка*, *-ски*, као и префикса којима се творе семантички фреквентне именице, придеви и глаголи попут *за-*, *из-*, *над-*, *под-* (Ђинђић 2013: 23).

⁹ Ова лексема наводи се у раду *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)* имајући у виду фреквентност појављивања у српском језику (728 у анализираном корпусу), припада *активном* фонду, мада „број појављивања није увек апсолутни параметар за уобичајеност” (Ђинђић 2013: 48). Она је богате деривационе грађе па садржи немали број творбених форманата попут *-иња*, *-лук*, *-ица*, *-ар*, *-ски*, *-ње*, *-ство*, као и префикса попут *раз-*, *у-* и сл., којима се твори мноштво семантички занимљивих лексема. За разлику од ње, лексема *буразер* је на 471. месту са 31 потврдом у корпусу. Специфична је по томе што има полисемију, али нема деривацију (Ђинђић 2013: 23).

4.1.4. Разноврсне асоцијате имао је стимулус *фитиљ*. Према М. Ђинђић у раду *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)*, овај турцизам је фреквентан у српском језику (26 потврда у корпусу) и богате је деривационе структуре (Ђинђић 2013: 36). Истраживање показује асоцијате почев од предмета који садрже *фитиљ* попут *фењер* (1), *свећа* (44), *динамит* (9), преко оних којима се означавају људска стања (*кратак* (31), *стрпљење* (2), *танки живци* (1), *бес* (1)), до *бомба* (11), *цигара* (2) и *пролазност* (1). Сви они не показују негативну маркираност нити садрже стереотипе ни предрасуде.

4.1.5. Једна од лексема које нема ни у АРСЈ ни у ОАРСЈ, али ни на фреквенцијској листи М. Ђинђић у раду *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)* јесте *џева*. Њу не наводи ни А. Шкаљић, ни П. Скок. Према приручнику *Велики речник страних речи и израза*, ова лексема је преко турског језика дошла у српски из арапског означавајући ‘фам. свађу, препирку; галаму, узбуну’. Акценатски је дублет (краткоузлазни и краткосилазни акценат, мада је *Велики речник страних речи и израза* (Клајн, Шипка 2006) бележи са дугоузлазним акцентом) и, према Шестотомнику, означава ‘вику, грају, галаму, ларму’.

Резултати истраживања показују да је најфреквентнији асоцијат на стимулус *џева* био *свађа* (36), *бука* (29), *галама* (21)¹⁰, а затим у опадајућем низу следе *гужва* (7), *дизање* (6), ономатопејом настала лексема *фрка* (4) која у разговорном стилу, према Једнотомнику, означава ‘узбуну, узбуђење; ужурбаност; метеж, неред, гужву’, односно ‘проблем, непријатност, невољу, тешкоћу, неугодну ситуацију’ према Б. Герзићу (*Речник српског жаргона*). Затим следи *узбуна* (2), а приметне су и омашке типа *џезва*¹¹ (4), *кувало* (1) / *кафа* (2), *птица* (2) и *журка до зоре* (2).

4.2. Упоредна анализа употребе двосложних именица турског порекла са синонимним именицама домаћег порекла

Имајући у виду корелацију асоцијата на задате стимулусе са стереотипима, у овом истраживању занимљивим се чини питање да ли су субјектима фреквентније двосложне именице турскога порекла или њихове синонимне

¹⁰ Према М. Ђинђић, лексема *галама* у речницима није „окарактерисана као реч турског порекла” (Ђинђић 2013: 3), иако је фреквентна у употреби, тачније 416 потврда има у корпусу (Исто: 24).

¹¹ Лексема *џезва*, према М. Ђинђић (2013: 32), учестала је у српском језику (без обзира на године, старости, пол, припадност одређеном крају, одређеном друштвеном слоју и професији). Она садржи 59 потврда у корпусу и садржи само два суфикса *-енце* и *-ица*.

именице домаћега порекла са циљем да се открије какав је став испитаника према појединим двосложним именицама турскога порекла у српском језику.

Полазећи од чињенице да је у синонимском пару лексема домаћег порекла неутрална а турцизам маркирана лексема, стилски обојена, од испитаника је тражено да допуне исказе типа *Када чујем турцизам X уместо речи домаћега порекла Y, Z, ја ...* како би се дознало постоји ли стереотип дат на релацији наше : стране који условљава да фреквентност инпута X буде нижа од Y, Z или је обрнуто потврђујући став из *Радова о турцизмима* изнет као хипотеза на почетку да нам турцизми „i ne smetaju mnogo. Šak ni onda kada za njih imamo i vlastitu riječ” (Пецо 2007: 309).

Осим стилске улоге, фреквентност речи домаћега порекла у односу на маркирани синоним турског порекла поларизује скалу на релацији наше : стране. Резултати истраживања показују да субјекти углавном *не реагују бурно*, иако имају одређен емотивни став према појединим двосложним именицама турскога порекла. Отуда на инпут *Када чујем да неко користи андрак, а може да каже ђаво, враг, ја ... немам мишљење о томе / не знам да је андрак ђаво / претпостављам да је особа хтела да се изрази поетично / небитно ми је (2) / не реагујем / не урадим ништа (30)*. Један део субјеката на задати инпут има дециднији став па отуда *Када чујем да неко користи белај, а може да каже несрећа, мука, беда, ђаво, ја ... будем опрезна / доживим озбиљније оно о чему се говори / сликовито ми је. (4) / насмејем се / сетим се једног вица. (4), / одреагујем позитивно (8) / знам да се шали. (8)*. Ипак, у примеру *Када чујем да неко користи дућан, а може да каже радња, продавница, трговачка или занатска радња, ја ... окренем се и одем. / Збуним се. / Изненадим се. / Зачудио би ме. (16)*, као и *Када чујем да неко користи зејтин, а може да каже уље, мастан сок од маслина, лана, сунцокрета, ја ... ни не сконтам. / Изненадим се (30)*.

Истраживање показује да, иако стилски маркиране, јасног конотативног значења, двосложне именице турскога порекла широко су заступљене у свести испитиваних субјеката. Тако се за синонимски пар *андрак – ђаво* срећу одговори типа *реч андрак је одомаћена. / Користим ту реч. (43)*. За пар *белај – несрећа / ђаво ја често користим белај. / Користим белај кад је неки проблем у питању. / Свакодневно користим ову реч (белај). (10)*. Мању фреквентност има пар *дућан – продавница / радња* јер субјекти *користе веома често продавница / Користим понекад дућан. (2)*. Ипак, код пара *зејтин – уље* субјекти су навели: *Често кажем зејтин. / Исто кажем. / Сви користимо зејтин. / Увек користим ту реч (зејтин). / Сви око мене говоре зејтин. (13)*.

Истраживање је показало и да двосложне именице турског порекла у односу на синониме домаћег порекла јесу мапиране лексеме на временској равни показујући да на једном крају стоје турцизми у свести субјеката виђени као архаичне речи захваљујући чињеници да их *подсећају на баку / деду /*

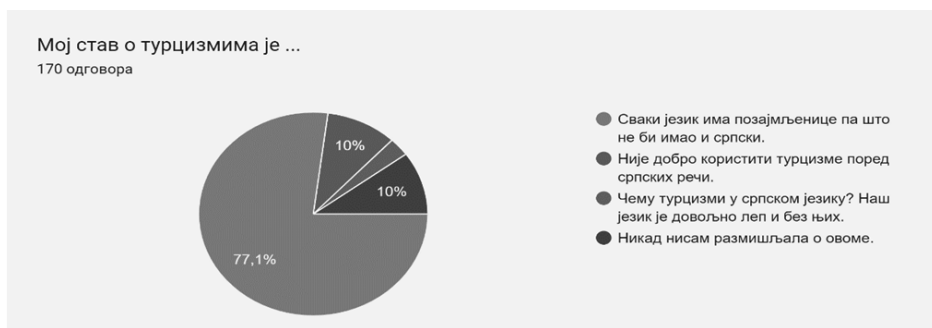
неког ко има 80 година / Помислим да је то рекла старија особа. / Сетим се детињства (17+15+3) и сл. Оне су без негативне маркираности и стереотипа. На другом крају равни стоји: Некако је ружна реч андрак. / Мало ми је дегу- тантно андрак. / Не допада ми се белај. (5) / Исправим особу. (7) / Засмета ми дућан. (16) / Не допада ми се зејтин. / Згрозим се на зејтин (7).

Истраживање је показало и да субјектима поједине двосложне именице турског порекла садрже јасно детерминисане ареалне изоглосе показујући да фреквентнија употреба двосложних именица турскога порекла у односу на синониме домаћег порекла није условљена стилским факторима, већ гео- графским. Отуда примери попут *Помислим да је из Босне. / из БиХ / Изгова- ра је Босанац. (6)* за пар *белај – ђаво*, односно *Помислим да је Хрват. / По- мислим да је из Војводине. / Помислим на моју бабу Сремицу. / Свиђа ми се. У Војводини се користи. / Питам одакле је. (7)* за пар *дућан – продавница*. Сличан је и пример *Помислим да је из Југе. / из Босне / из провинције / у Војводини се користи / из Санџака / из Београда / Помислим да је руралног порекла. (9)* за пар *зејтин – уље*.

Посебну групу чине примери типа *Приметим лепо варирање стила. / То сматрам изражајнијим, убедљивијим, ређим. / Одушевим се, јер уживам у оживљавању архаизама. / Волим када људи користе различите облике речи. (6)* за пар *андрак – ђаво*, односно *Стилски је маркирана. / Кажем да има смисла; Може се користити као синоним. (3)* за пар *белај – ђаво*. Сличну фреквентност има и пар *дућан – радња*, где су одговори били *Приметим лепо варирање стила. / То прихватим као језичку игру. / Прихватим одговор. (4)*, односно *Знам да је реч о комуникацији са саговорником из дијалекатског подручја. / Знам да су синоними. / Волим кад људи користе различите облике речи. / Сматрам да саговорник има право да користи реч коју жели. / У турском то је маслина, а не уље. (4)* за пар *зејтин – уље*. Ови примери показују какав став имају субјекти према стилским варијацијама исказа, као и о позајмљеницама у српском језику.

На основу наведеног, као и одговора на питање да изнесу став у вези са турцизмима у српском језику, закључује се да само 2,9% испитаника има став *Чему турцизми у српском језику? Наш језик је довољно леп и без њих*, а да 10% њих сматра да *Није добро користити турцизме поред српских речи*. Највише испитаника (77%) сагласно је са тим да *сваки језик има позајмљенице па што их не би имао и српски*.

Графикон 1: Став испитаника у вези са турцизмима у српском језику

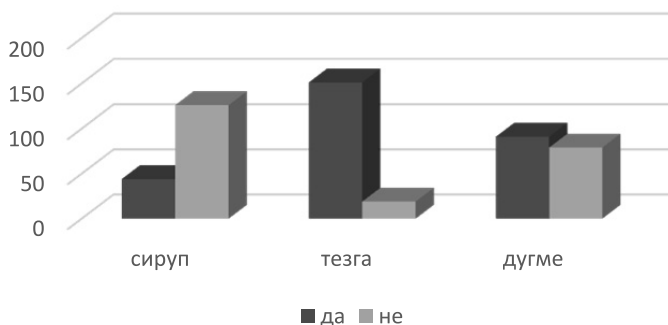

Занимљиве одговоре имао је део анкете где се захтевало да из низа примера издвоје оне двосложне именице турскога порекла које су их етимолошки „изненадиле”, тј. фреквентне лексеме за које су мислили да нису оријентализми (тур. / пер. / арап.). Низ су чинили примери *ала*, *базар*, *буљук*, *буца*, *вајда*, *девер*, *дирек*, *дугме*, *дурбин*, *ђердан*, *ексер*, *занат*, *ибрик*, *јарак*, *јогурт*, *јуфка*, *кавга*, *каши*, *кантар*, *канџа*, *кула*, *лула*, *мана*, *нишан*, *пекмез*, *перда*, *пешкир*, *реза*, *сандук*, *сурла*, *сунђер*, *табан*, *торба*, *ћебе*, *ћилим*, *ћошак*, *урма*, *фишек*, *фрка*, *цифра*, *чекић*, *черга*, *чорба*, *џада*, *шамар* и *шуга*. Резултат показује да их је највише „изненадила” именица *девер* (16) будући да је везана за родбинске односе и дубоко је укореењена у српској лингвокултурној заједници, што је очекивано. Затим следе *ексер* (14) и *дугме* (14), док су за *јогурт* (12) навели да је *грчка* руковођени личним искуством. Изненадила их је и именица *цифра* (7) за коју П. Скок у *Етимологијском рјечнику* наводи да означава ‘писмо, биљег и број’ добијено из латинског, односно италијанског језика, мада, наставља Скок, у словенским језицима постоји и са значењем ‘накит’ па отуда ‘цифрати се = украшавати се’ која је мађарске етимологије. Затим следи *фрка* (6) и *торба* (5). Ипак, било је и одговора да их етимологија наведених примера није изненадила (11) потврђујући тако речи А. Пеце из *Радова о турцизмима* да турцизми „ako se uklope u gramatičku strukturu jezika primaoca, prestaju da traju kao riječi jezika davaoca i počinju da traju kao riječi jezika primaoca i kao takve se pokoravaju svim gramatičkim pravilima toga jezika” (Пецо 2007: 309).

Инпут су чинили и примери попут *сируп* (перс. / лат.), *тезга* (перс. / тур.) и *дугме* (перс. / арап.). Резултати су показали да је 74% испитаних субјеката изненађено пореклом лексеме *сируп*, за коју П. Скок наводи да је ‘internacionalni arabizam’ добијен ‘preko srednjovjekovne farmacije’, а висок проценат (47%) имао је пример *дугме*. Ипак, свега 12% испитаника има исти став према етимологији лексеме *тезга*. Податак да 88% испитаника не изненађује етимологија лексеме *тезга*, која је, према ауторки рада *Турцизми у савреме-*

ном српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа) учестала, тј. са граматичком и семантичком деривацијом¹² (Ћинђић 2013: 18), важан је податак јер је занимљиво истражити зашто је етимологија именице *сируп* мање позната српској лингвокултурној заједници у односу на етимологију именице *тезга*.

Графикон 2: Резултат у којој мери је субјектима позната етимологија појединих двосложних именица турског порекла у српском језику

4.3. Анализа аудитивног теста: Прозодијска адаптираност двосложних именица турског порекла у српском језику

У овом истраживању посебно важним чини се питање у којој мери стереотипи и предрасуде утичу на прозодијску адаптираност појединих двосложних именица турског порекла у српском језику чија је семантика добро позната српској лингвокултурној заједници. Отуда аудитивни упитник. Од испитаника се тражило да послушају аудитивни запис лексема које су предмет истраживања и да се изјасне да ли их тако изговарају или не. Као могућност, понуђено им је и да могу да се изјасне да *не знају* како их изговарају, јер је и такав одговор важан лингвокултуролошки податак. Резултати говоре следеће:

Аудитивним истраживањем биле су обухваћене дв осложне именице турског порекла које према стандардној прозодијској норми имају *кратко-узлазни акценат* + *постакценатску дужину* у ном. јд. типа: *мèрāк*, *пāзāр*, *сòкāк*, *цìркōн*, али и примери акценатски дублетних двосложних именица турског порекла из *Једномника* Матице српске попут: *гāјтан* / *гāјтан*, *гèцо*

¹² Творбено је продуктивна па се помоћу суфикса (*-ар*, *-ње*, *-ош*, *-ки*) додатих на основу (и наставка за облик *-ти*) творе семантички занимљиве именице у српском језику.

/гѐца, мајдан / мајдан, на́мћор / на́мћор; бе́дем / бе́дем; кй́чма / кй́чма, као и примери типа дудук и акценатски триплет *ћу́ле / ћу́ле / ћу́ле*.

4.3.1. Када се погледа *Једнотомник* Матице српске, већина дублетних именица тај статус има на основу квалитета (однос узлазан / силазан) који, према *Основима акцентологије српскохрватског језика*, „не uslovljava nikakvu промену значења” (Пецо 1991: 34). Резултати прелиминарног истраживања показују да већина двосложних именица турског порекла јесте прозодијски адаптирана те да субјекти истог ареала знају за оба дублетна лика која „нису у свему равноправна” наводи се у *Прозодији и говорној култури* (Јокановић-Михајлов 2012: 60). Истраживање показује да су мале бројчане разлике међу акценатским паровима (нпр. *гајтан* = дугоузлазни (16) и краткоузлазни (13). Структуру овог одговора чине следећи подаци: з. Србија = дугоузлазни (5) + краткоузлазни (2), Војводина = дугоузлазни (5) + краткоузлазни (5), Београд = дугоузлазни (3) + краткоузлазни (0), ц. Србија = дугоузлазни (2) + краткоузлазни (1), Ј. Србија = дугоузлазни (1) + краткоузлазни (1). Сличан однос садржи и лексема *мајдан* = дугоузлазни (14) и краткоузлазни (13); *бедем* = краткосилазни (17) и краткоузлазни (10); *намћор* = дугоузлазни (11) и краткоузлазни (16). Изузетак је лексема *кичма* где је разлика знатнија (*кичма* = дугосилазни (8) и краткосилазни (19)). Структура овог одговора је следећа: з. Србија = дугосилазни (3) + краткосилазни (2), Војводина = дугосилазни (2) + краткосилазни (7), Београд = дугосилазни (1) + краткосилазни (3), ц. Србија = дугосилазни (0) + краткосилазни (3), ј. Србија = дугосилазни (2) + краткосилазни (4). Занемарљив је проценат оних који су се изјаснили да *не знају* како изговарају ове именице (нпр. *кичма*: не знам = 3 (з. Србија 2, ј. Србија 1), *бедем*: не знам = 2 (з. Србија 1, ј. Србија 1), *мајдан*: не знам = 4 (з. Србија 2, ј. Србија 2) и *гајтан*: не знам = 2 (ј. Србија 2)). Дакле, прелиминарно истраживање рађено на мањем узорку показује да субјекти, када су у питању дублети наведених именица турскога порекла у српском језику, говоре у складу са прозодијском нормом јер се на истом ареалу срећу оба дублетна акценатска облика предвиђена стандардном прозодијском нормом. Податак о томе зашто се једном облику на истом ареалу даје блага предност занимљиво је истражити, што овим прелиминарним истраживањем из практичних разлога није учињено. Лингвокултуролошки, ове именице турскога порекла углавном не садрже предрасуде ни стереотипе, јер је занемарљиво мало оних који су се изјаснили да *не знају* како их изговарају након послушаног аудитивног записа, било да се одговор *Не знам*. тумачи као небрига о теми истраживања, било да се у њему крије „отпор” према речима страног порекла будући да су испитаници унапред, већ у наслову анкете, знали да је реч о турцизмима у српском језику.

4.3.2. Важан је и акценатски модел *краткоузлазни акценат + постаццентацка дужина* у ном. јд. анализираних именица. Осим што указује и на

значај постакценатске дужине у времену где је изражена тенденција њенога губљења, дужина условљава појаву дугоузлазног акцента у зависним падежима на месту где је у ном. јд. она била па отуда *мер̄āk / мерáка, паз̄ār / пазáра, со̄кāk / сока́ка, цир̄кōн / циркóна*. У књизи *Прозодија и говорна култура* напомиње се да када се овај ритмички модел наруши из било ког разлога, тада долази до тога да се „слог мења па настају деформисани облици” (Јокановић-Михајлов 2012: 63) па ову чињеницу не треба занемарити.

Резултати показују да код појединих примера двосложних именица турскога порекла доминира непренесен акценат. Отуда стандард у случају примера *циркон* = краткоузлазни + постакценатска дужина = 6 (Војводина 3, Београд 1, ц. Србија 1, з. Србија 1), али и супстандардни облици дугосилазни акценат = 19 и краткоузлазни без дужине = 6. Код других, покреће се питање постакценатске дужине, тј. да ли је има ли не, док се врста акцента не доводи у питање. Отуда нпр. *мерак* = краткоузлазни акценат + постакценатска дужина (73), док је исти акценат без дужине (64), а супстандардни, дугосилазни ван првога слога (33). Ипак, именица *пазар* има однос краткоузлазни + дужина (4) / супстандардни краткоузлазни = 6 / супстандардни дугосилазни акценат = 21 (ј. Србија 7, Београд 2, Војводина 4, з. Србија 5, ц. Србија 3). Сличне резултате има и *сокак*, у коме доминира супстандардни облик (дугосилазни = 24), док је стандардни облик (краткоузлазни + дужина) у мањини (з. Србија 1, Војводина 2, ц. Србија 1). Упечатљиво је, дакле, запажање да се анализирани именице које су биле предмет истраживања код једног дела испитаника не изговарају у складу са прозодијском нормом, иако су у питању двосложне фреквентне именице турског порекла јасне семантике за које важи правило да се најпре прозодијски адаптирају. Тај део, према истраживању, не чине само испитаници ареала старијег акценатског типа, већ и они који спадају у прогресивнији. Отуда помињани *мерак* са краткоузлазним акцентом без постакценатске дужине (64) и то: Београд (25), очекивана ј. Србија (6), али и ц. Србија (8) али и з. Србија (10) и Војводина (15). Иста лексема има и дугосилазни акценат (33) очекивано у ј. Србији (12), Београду (6), ц. Србији (4), али и у Војводини (6) и з. Србији (6).

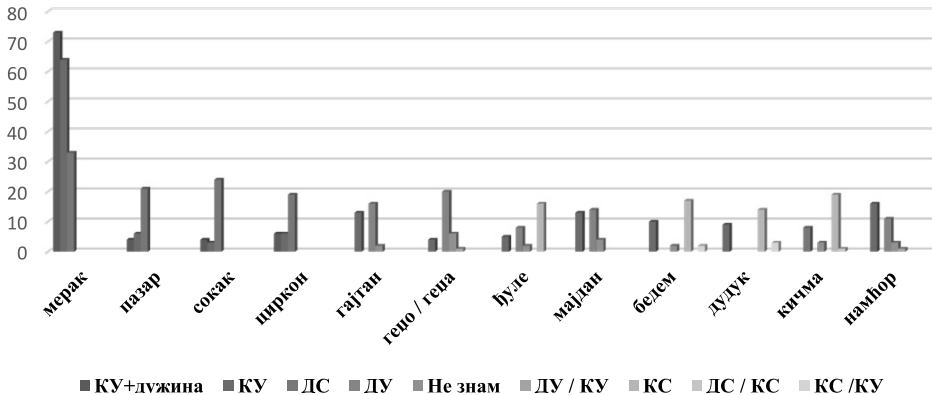
Сличан закључак показала је анализа именице *дудук*. Према истраживању, стандардни облик има само 9 испитаника (з. Србија 1, ј. Србија 3, Војводина 5), док супстандардни доминира: краткосилазни акценат = 14 (з. Србија 3, Београд 4, ц. Србија 2, ј. Србија 1, Војводина 4), мада постоји и одговор *Оба користим.* = 3 (ц. Србија 1, ј. Србија 1, Војводина 1). С друге стране, пример акценатског триплета *ћуле* показао је поштовање стандардне прозодијске норме и следеће резултате:

краткосилазни = 16 (Војводина 5, з. Србија 4, Београд 2, ц. Србија 3, ј. Србија 2)

дугоузлазни = 8 (Војводина 4, з. Србија 2, ј. Србија 2)

краткоузлазни = 5 (Београд 2, ј. Србија 1, з. Србија 1, Војводина 1)
 Не знам = 2 (ј. Србија)

Графикон 3: Резултати аудитивног упитника двосложних именица турскога порекла у српском језику

Питање акценатског модела *краткоузлазни акценат + поста акценатска дужина* именица домаћега порекла није обухваћено овим истраживањем, а могло би допринети коначним резултатима који, осим прозодијских, могу у себи сабирати и лингвокултуролошке разлоге. Уколико би се таквим истраживањем доказало да се у ареалу који чини стандардну прозодијску норму говори у складу са њом или у великој мери ближе њој када је реч о двосложним именицама домаћега порекла, то би упућивало на закључак да лингвокултуролошка субјективно обојена слика света јесте део прозодијских истраживања акцената појединих именица странага порекла.

5. Резултати

Овим истраживањем било је обухваћено 75 фреквентних двосложних именица турскога порекла у српском језику од укупно 498 њих из Једнотомника Матице српске чија је семантика испитаницима добро позната. Оне су анализиране на узорку од 170 испитаника ареала Србије из три различита угла са циљем да се покаже какав је прозодијско-лингвокултуролошки став испитаника према њима. Дошло се до следећег:

5.1. Када се погледа анализа асоцијативног теста у коме су стимулуси били *вашка, инат, ортак, фитиљ* и *џева*, примећује се да не тако честа појава стереотипа постоји када се двосложном именицом турскога порекла (стимулусом) означава нека негативна људска особина, што чини део секундарног

значења дате лексеме. Отуда *вашка* = *гњида, уш; паразит; цукела; ортак* = *саучесник у непоштену послу*, а пример стереотипа показао је стимулус *инат* = *Турци / Турска*. Иако појава стереотипа није доминантна, њихово присуство у овом истраживању јесте индикатор поларизоване скале свести дела испитиваних субјеката српске лингвокултурне заједнице дате на релацији наше : *страно*.

5.2. Када се паралелно посматрају двосложне именице турског порекла и синонимне именице домаћег порекла како би се видело да ли лингвокултуролошки фреквентнија употреба турцизама нужно значи одсуство стереотипа, закључује се да субјекти у подједнакој мери користе двосложне именице турског порекла и синониме домаћег порекла, мада у појединим синонимским паровима именице турског порекла виде као архаичне, речи које их враћају у *прошлост / детињство* или *подсећају на претке*. Истраживање је показало да је мањи део субјеката „против” турцизама па зато *исправе* саговорника који их користи, јер им *засмета турцизам / не допада им се / згрозе се*. Резултат је показао да од 170 испитаних субјеката таквих има 2,9%. Истраживање је показало да је фреквентнија употреба двосложних именица турског порекла условљена и ареалом па отуда помисао да је онај ко их употребљава *из Босне / БиХ / Војводине / Босанац / баба Сремица / из Санџака / руралног порекла*. Један део испитаника инсистирао је на стилским варијацијама исказа, као и на значају раслојеног идиома па нема предрасуде ни стереотипе у вези са двосложним именицама турског порекла у српском језику. Ипак, етимологија појединих именица попут *девер, ексер, дугме и јогурт* „изненадила” је испитане субјекте. Потврђено је да су, иако одомаћене у српском језику, поједине именице које су предмет овог истраживања дубоко лингвокултуролошки укорене у свести испитаника попут нпр. именица које означавају родбинске односе те да према њима постоји изванмаркиран став прожет стереотипом.

5.3. Када се узме у обзир резултат аудитивног теста, где су испитаници потврдили или демантовали да ли према аудитивном запису исто изговарају именице које су биле предмет истраживања, или су изразили став да *не знају* како их изговарају, уочава се да код једног дела испитаника у ареалу који чини прозодијски стандард постоји одступање од прозодијске норме или колебање. Према резултатима истраживања, акценатски модел *краткоузлазни + дужи-на* у ном. јд. двосложних именица турског порекла у српском језику није у већој мери показао усаглашеност са прозодијском нормом, док су дублетни облици били у складу са прозодијским стандардом.

6. Закључак

Имајући у виду интерференцију услед контакта два несродна језика, лингвокултуролошки посматран је проблем стереотипа када је реч о двосложним именицама турског порекла у српском језику, а на плану прозодије посматран је степен адаптираности ових именица како би се показало да ли постоји узрочно-последична веза међу њима.

Када се сачини пресек два скупа (лингвокултуролошког, који је чинила анализа асоцијативног теста и употребе синонима, и прозодијског на основу анализе аудитивног упитника) у циљу долажења до одговора на питање да ли има стереотипа и предрасуда када је реч о двосложним турцизмима у српском језику, као и у којој мери су испитаници ближе или даље стандардној прозодијској норми, на узорку од 15% анализираних двосложних именица турскога порекла, долази се до закључка да:

- стереотипи нису доминантна појава када је реч о двосложним именицама турскога порекла у српском језику, али њихово малобројно присуство јесте индикатор поларизоване скале свести анализираниог случајног узорка на равни наше : стране. Истраживање је показало да је 2,9% испитаника (од 170 анкетираних) са ставом *Чему турцизми у српском језику? Наш језик је леп и без њих, а 77% њих не види проблем у вези са позајмљеницама у српском језику, где спадају и турцизми;*
- субјекти користе двосложне именице турског порекла и паралелно са њима користе и синонимне речи домаћега порекла;
- у синонимском пару (турцизам / реч домаћега порекла) реч странега порекла стилски је маркирана, али према њој субјекти углавном имају позитиван став (*враћа их у прошлост, детињство, подсећа на претке који су их користили* итд.). У мањем проценту су они којима „засмета” двосложна именица турскога порекла;
- поједине двосложне именице турскога порекла јесу одомаћене речи у српском језику па су примери попут *девер, ексер, дугме* и *јогурт* „изненадили” субјекте етимологијом, што је лингвокултуролошко питање (нпр. *девер* је именица тематске групе родбинских односа и чврсто је лингвокултуролошки детерминисана као „неко ко је *наш*”);
- прозодијски, дублетни облици двосложних именица турскога порекла у српском језику у складу су са стандардом, иако је ово питање комплексно и различито се третира у нашој и у иностраној литератури. Традиционално код нас, оба дублетна облика акценатски су равноправна. Ипак, питање зашто је један фреквентнији од другог на истом ареалу вредно је пажње;

- акценатски модел *краткоузлазни акценат + постакценатска дужина* у ном. јд. двосложних именица турског порекла делимично је показао неусаглашеност са прозодијском нормом код једног дела испитаника у ареалу прозодијског стандарда. Драгоцене одговоре на питање зашто могу дати и резултати прозодијских истраживања двосложних именица домаћега порекла који би, компаративно, помогли да се одговори у којој мери постоји лингвокултуролошки обојена слика света дата на релацији наше : страно, превасходно зато што је однос језика, културе и мишљења чврсто повезан, о чему је и аутор *Увода у општу лингвистику* говорио (Бугарски 2003: 38).

ИЗВОРИ

- Герзић, Боривој (2012). *Речник српског жаргона*. Београд.
- Голев, Николај (2011). *Словарь обыденных толкований русских слов. Лексика природы*. В 2 т. Т. 1. А–М (АБРИКОС – МУРАВЕЙ) (480 слов-стимулов) / Под ред. Н. Д. Голева, Авторы составители Басалаева
- М. Ю., Воробьева М. Е., Голев Н. Д., Дударева Я.А., А. В. Замилова Ким Л. Г., Кишина Е. В., Кузнецова
- Т. Ю., Мельник Н. В, Кемерово: „Издательство Кемеровского университета”.
- Драгићевић, Рајна, Пипер, Предраг и Марија Стефановић (2011). *Обратни асоцијативни речник српскога језика (II део; од реакције ка стимулусу)*. Београд: Београдска књига.
- Елезовић, Глиша (1932–1935). *Речник косовско-метохиског дијалекта*. I СДЗб IV (1932); II СДЗб VI (1935).
- Клајн, Иван и Милан Шипка (2006). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Пипер, Предраг, Драгићевић, Рајна и Марија Стефановић (2005). *Асоцијативни речник српскога језика (I део; од стимулуса ка реакцији)*. Београд: Београдска књига.
- РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–III. Нови Сад – Загреб: Матица српска – Матица хрватска. 1967–1969. IV–VI, Нови Сад: Матица српска, 1971–1976. Загреб, 1967–1976.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2011.

*

- Božinović, Branislava (2010). *Rečnik srodnih sanskrtskih i srpskih reči*. Beograd: Pašić i sinovi.
- Škaljić, Abdulah (1966). *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo.

ЛИТЕРАТУРА

- Адамовић, Милан (1973). О пореклу српскохрватских османизама. *Јужнословенски филолог*. XXX / 1–2: 229–236.
- Бартмињски, Жежи (2019). О профилисању појмова с тачке гледишта когнитивне етнолингвистике. У: *О вредностима у српском језику 2* (ур. Д. Ајдачић). Београд: Алма. 7–36.
- Бугарски, Ранко (2003). *Увод у општу лингвистику*. Београд: Чигоја.
- Глибановић-Вајзовић, Ханка (1986). О турцизмима у српскохрватском језику са социolingвистичког становишта. *Књижевни језик*. 15/2: 141–147.
- Глигоријевић, Ивана (2020). Истраживање етнокултурних стереотипа на примеру стимулуса Турци и Турчин у асоцијативном тесту. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*. 129–145.
- Бинђић, Марија (2013). *Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)*. Београд.
- Јокановић-Михајлов, Јелица (2012). *Прозодија и говорна култура*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, књ. 42.
- Муфтић, Теуфик (1961). О арабизмима у српскохрватском језику. *Прилози за оријенталну филологију*. 10–11: 5–29.
- Пецо, Асим (2007). *Радови о турцизмима*. Сарајево: Босанско филолошко друштво, књ. 5.
- Пецо, Асим (1991). *Основи акцентологије српскохрватског језика*. Београд: Научна књига.
- Теодосијевић, Марија (2011). Турцизми у топонимима Београда. *Анали Филолошког факултета*. 381–397.

*

- Goddard, Cliff and Anna Wierzbicka (2014). *Words and Meanings. Lexical Semantics across Domains, Languages and Cultures*. 6th ed. Oxford: Oxford University Press.
- Popović, Miodrag (1983). *Pamtimek, Srpski rječnik Vuka St. Karadžića*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Skok, Petar (1937–1938). Prilozi proćavanja turcizama u srpskohrvatskom jeziku. *Slavia*. XV. Praha: 166–190.

Milena M. Stojanovic

PROSODIC AND LINGUOCULTURAL APPROACH IN TWO-SYLLABLE NOUNS OF TURKISH ORIGIN IN SERBIAN LANGUAGE

Summary

In this research, certain two-syllable nouns of Turkish origin of Serbian language were analyzed using dictionaries of Serbian language and online survey based on associative analysis uncover an attitude about the awareness of the Serbian linguistic and cultural community about them, as well as to what extent two-syllable nouns of Turkish origin have stereotypes and prejudices prosodically. The results are suggesting that some of the examined subjects have prejudices and stereotypes, but the majority consider that the nouns are domesticated, somewhat archaic and have a stylistic function in the language. The result also showed that adaptation in prosody issue is a part of linguistic and cultural point of view. Therefore, people who are resistant to words of foreign origin have long hesitated to pronounce them according to the prosodic norm.

KEYWORDS: lexicology, prosody, stress of words of Turkish origin, foreign words, linguoculturology, culturally marked word

Милена М. Стојановић
Филолошки факултет
Универзитет у Београду
Србија
stojanovic.milena77@gmail.com

